

ACC. N:R. M 6236:1-8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gustav Hökansson
Härad: Kinnared Adress: Torstensmåla Ryd.
Socken: Almundsryd Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939. Född år _____ i _____

Uppteckningen rör Historier.

N. M. spec. 49

Skriv endast på denna sida!

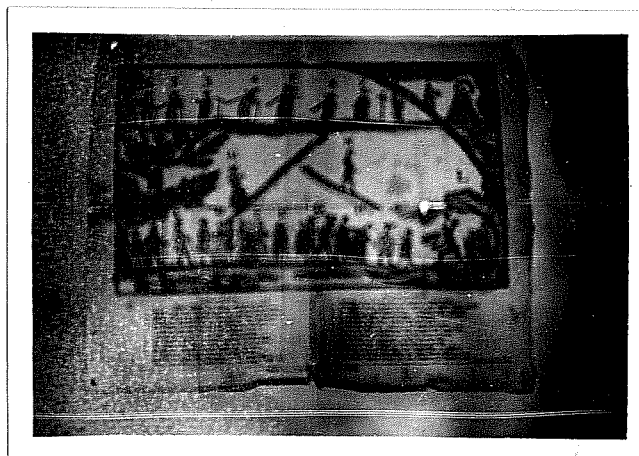
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M 6236:1.

ACC. N:R. M 6236:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gust Kärnström
Härad: Åremsö Adress: Torsås
Socken: Åremsö Berättat av:
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Kinnarövägen och Keltensvägen"
Körtbrev tryckt 1894.

Skriv endast på denna sida!

Svar på specialfråga 49: Kistebrev.

1. Kistebrev förekomma i denna trakt i de flesta hem under senare delen av 1800 talet. Endast ett fåtal finnas bevarade, vanligen lösa, men några finnas, eller ha funnits, fastklistrade på den omvända insidan av locket på en och annan kistkista. Det äldsta bevarade lösa kistebrevet är tryckt i Wäxjö 1824 hos Sven Prast's Enka och föreställer "Glimlavägen och Helfvetes-Wägen." Övre delen består av tio figurer i svarttryck, delvis övertryckta med brunfärg. De framställas gående på en tärnstig och var och en bär ett kors. Nedre delen består av tretton figurer eller grupper i bokstavsordning. Följande verser stå tryckta inunder dem. Glimlavägen / Märk: Många äro kallade men få utkorade / 1. Enock - gör ut ifrån en syndig herd på Glimlavägen somala: - 2. Noach, Guds Man, försäktas plärd, med Herren själf för tala: - 3. Men si en Judas

vänder om, sitt kors mot myrkt han byter: - 4. En Simeon
så kräkt och tung han släpar till det tryter: -

5. En Hanna hjerteligt öträr till tränga porten komma

6. Zachæus gör väl likaså, men synes lik som grunna.

7. Den Jungfru Martha satt sitt och vill till köket
hasta, 8. Då Paulus med Bön och Sång vill sig för

Jesusu hasta, 9. En Petrus, innauföre han med baken
står och beder, 10. Att Frälsaren, som öppna han

och salighet bereder, Vill öppna Lipsens Port för
dem - de icke många äro som hinna mått, - bli
Guds Wän, - Att sjunga Lambert ära.

Helvetes-Wägen. A. Eräbönan är en stygger Ört,
på vilket rum hon väver B. I Wärdens hus -

Övern det ej härt e - der öppas synd, excesser C. På
Wägen - rosbeströdd är han - der börjar Cain vandra,

D. En Cham bekrattar Fadrens blygd - förbannad
blir av andra, E. De Schemiter hor begä och hög -

färd alla dagar; F. De Philister stiga på, ett slott
likt Djefrens sagor. G. Der tvenne Män med dragne
svärd hvarandras hjerta bota, H. Och där en kare en
Skjaka drar och vill för sötta bota. I. Två knechtar
och duella vill - sitt Lif för intet akta, - K. Då Satans
tassar mättas till att Hjälva gemast slakta. L.
Den gamle Ormen sådant ser; Dess Draka-Hjäl
sig gläder; M. Men ledren blir mau när Malin på
Himlavägen träder. N. Se stackars Demas vänder
om från Himmelen till Satans rum. —
Sum. Både män och kvinnor äro klädda i allmogedräk-
ter, männen i hattar, långa rockar, knäbyxor, stövlar
eller lägstor; kvinnorna i långa kjolar, livstycken
och utan huvudkläden. — Ett annat äldre kis-
tebrev är tryckt i Karlskrona 1838 hos J. M. Sten-
beck och fastklistrat i en klädkista, mätad utv. 1829.
Det föreställer "Jungfru Maria med Barnet Jesus".

M 6236:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Maria bär en patrikshjärtel, på venstra armen barnet, i högra
händen en spira, på huvudet en krona över vilken sitta fem
stjärnor. Barnet bär en krona på huvudet och ett riksäpple
på venstra armen. Inunder äro utförda tre vers ur 1919 års
psalmbok nämligen ps. 62 v. 3, 4 o. 5. - Bredvid detta kistebr.
synas resten av två andra, varav det ena föreställt vären o. romman.

Under 1860, 70 och 80-talen trycktes en stor mängd kistebr.
i Neu Ruppinn bei Gustav Kühn, varav några finnas be-
varade t. ex. 1. Efter syndafallet. "Adam kvar äst du?
hafver du icke ätit av det trä om hvilket jag dig budit
hafver, att du därpå icke äta skulle." 2. Abrahams offer
på Mariak. Abraham offerar väduren istället för sin son.
3. Christi Verldens Frälsares födelse. Lukas Ev. Kap.
2 v. 9-14 äro utförda på brevet. 4. Jesus rensar templet.
"Hafver detta bort hädan och görer icke af mins Faders
hus ett marknads hus." 5. Jesus himmelsfärd.
6. Friedrich VII. König von Dänemark. Kongen sages

Skriv endast på denna sida!

sittande på en häst, klädd i paraduniform. 7. Prinz
Friedrich Carl von Preussen. Prinsen synes ridande framför
en kavalleriand. Alla i fullt parad med dragna sabbar.
8. En värdehus flicka med vit mossa, klä mycket vid
kjortel, ovanligt smalt midja, hängande på en bänk med
tre stora glas och en vinflaska i venstra handen. —

Desrutom kommer upptecknaren ihåg två dylika bren
från slutet av 1880 talet. Det ena föreställde Europas
regenter i färggranna uniformer, och det andra förest.
"Ålskogsträdet," ett ovanligt stort, grönt, lövträd
i vilket flera stycken fullvuxna ungdomar sutta
på grenarna. Redan för stod en skara flickor vil-
ka alla tycktes vilja skaffa sig en fästman.

En av flickorna hade rest upp en stige och höll
på med att draga ned en av ungdomarna, medan
två andra flickor med en timmersåg höll på
att såga ner hela trädet. — 2. — De tryckta

Bildarken äro i denna trakt endast kända under benämningen "julabrev", antingen de fästades på väggarna eller kistlocken. 3. Mer sällan klistrades bildarket på kistlocket, men var detta omölat invändigt, så kunde det hända en och annan gång.

Det mest vanliga var att "pinna upp julabreven" på stugurummens väggar på julaftan före middagstiden, och där singo de sitta kvar till dess att "Knut körde julen ut." Då togos de vanligen mer och gömdes i en kistlådika eller i ett skrin till nästa jul. Men man har dock funnit sådana fastklistrade på tapeterna i ett stugurum i Krampasmåla, Hårlanda i slutet på 1800 talet.

4. Kistebreven såldes hemma i stugorna av gårdshandlaren, i Almundsryd av "Pika-Svennen" i Veskult av "Johannes på Backen" under tiden strax före jul. Priset var olika, 2, 4 o. 5 öre styck.

M 6236:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M.

Även judar uppgivas ha sålt kistebräv på 1880-talet för 5 öre stycket. Då "Yohannes på Backen" utbjöd sådana i en bondgård i Dunsåla, Urshult, i slutet på 1880-talet, sade man: "Goda moran!" "Eka då va nämna julabrev i då?" "Ja haa bå nya å granna!" "Maria må haanet, hemlastegen, hälvretets elda, å Pikkå ve döana, å mönna aura granna." / Sagesman: armakaren H. Agne, Bygd, född i Dunsåla, Urshult 1842/5. och 6. I denna trakt händer man intet fall då kistebräv gavs bort som gåva, eller att man trott dem äga några magiska eller skyddande egenskaper. — Dessa "julabrev" voro på sin tid till stor glädje för barnen i de många hem där inga andra väggbonader eller tavlar funnos, och de bidrogo i viss mån till att göra julen mera högtidlig i de små stugorna.